

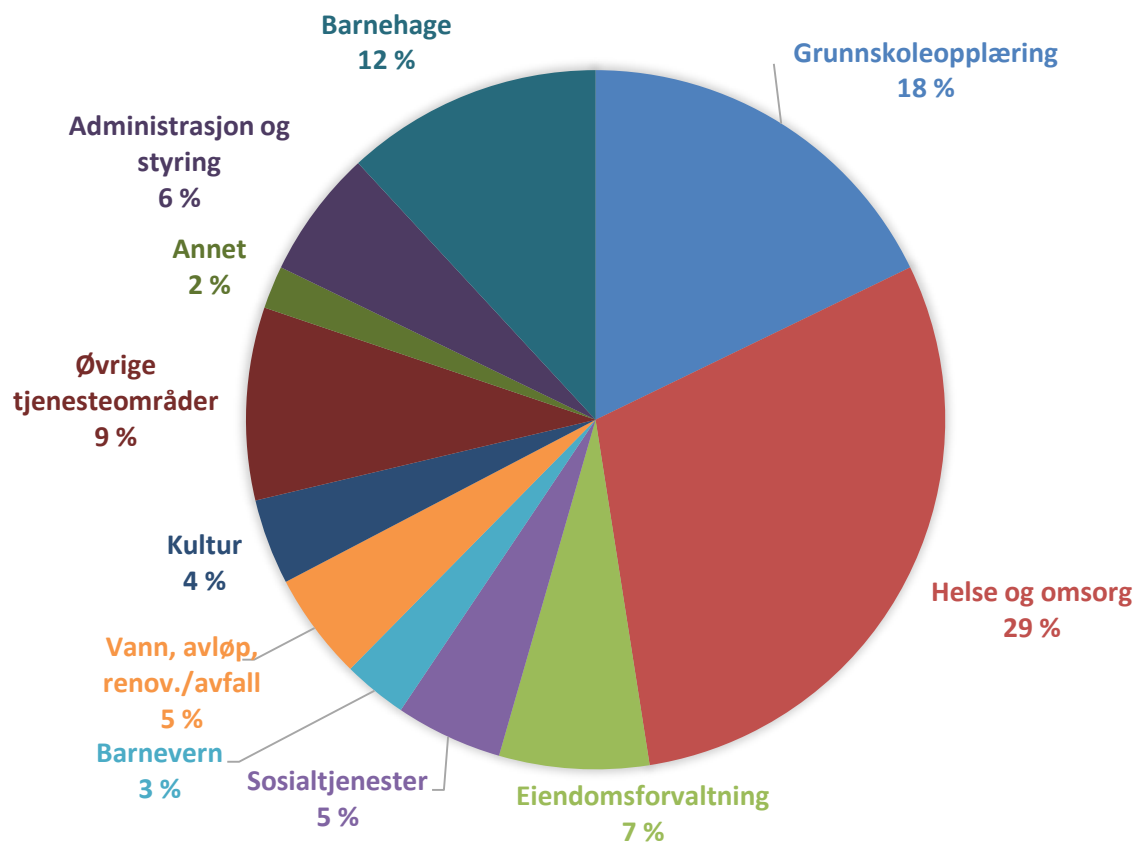

Kommuneøkonomi for folkevalgte

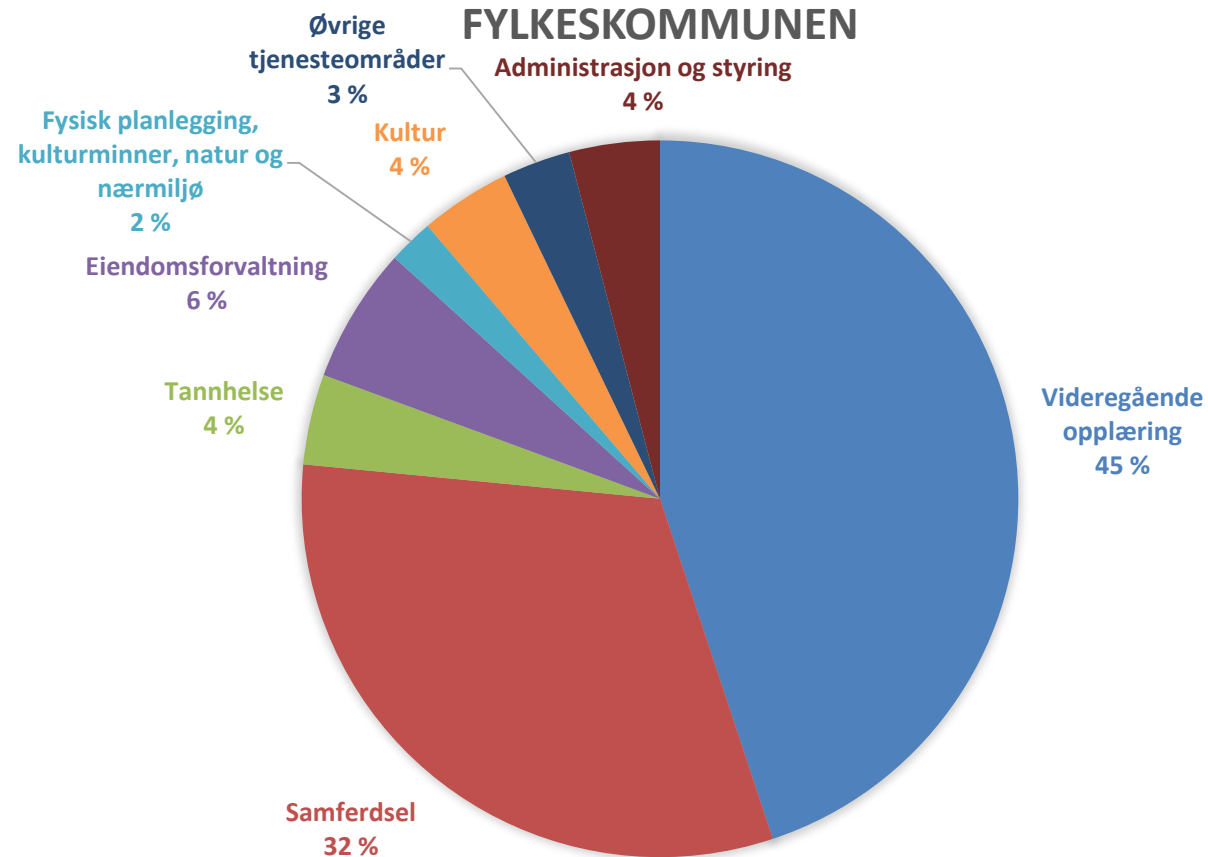
Hva brukes pengene på?

I 2018 brukte kommunene 454 milliarder, og fylkeskommunene 79 milliarder.

KOMMUNEN

FYLKESKOMMUNEN

Hvor får kommunen inntekter fra?

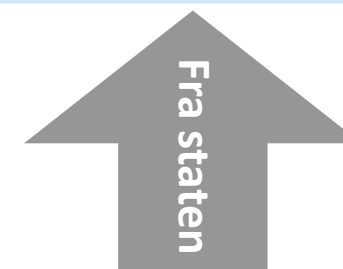
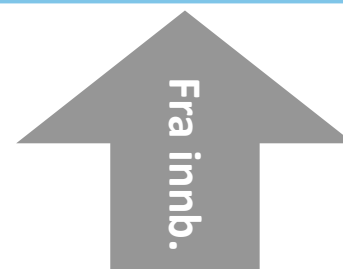
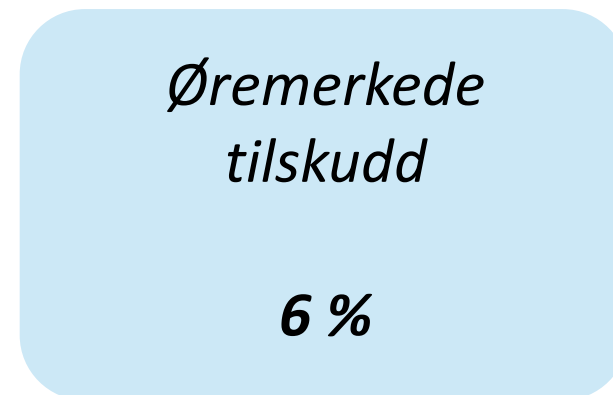
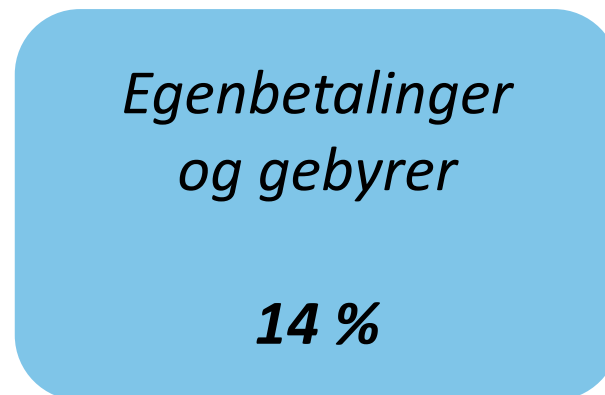
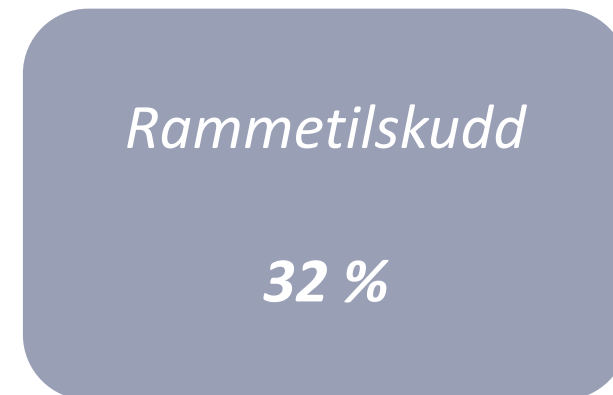
- Skatteinntekter
- Rammetilskudd
- Øremerkede tilskudd
- Egenbetalinger og gebyrer

Inntektssystemet for kommunene

Kommunesektorens inntekter

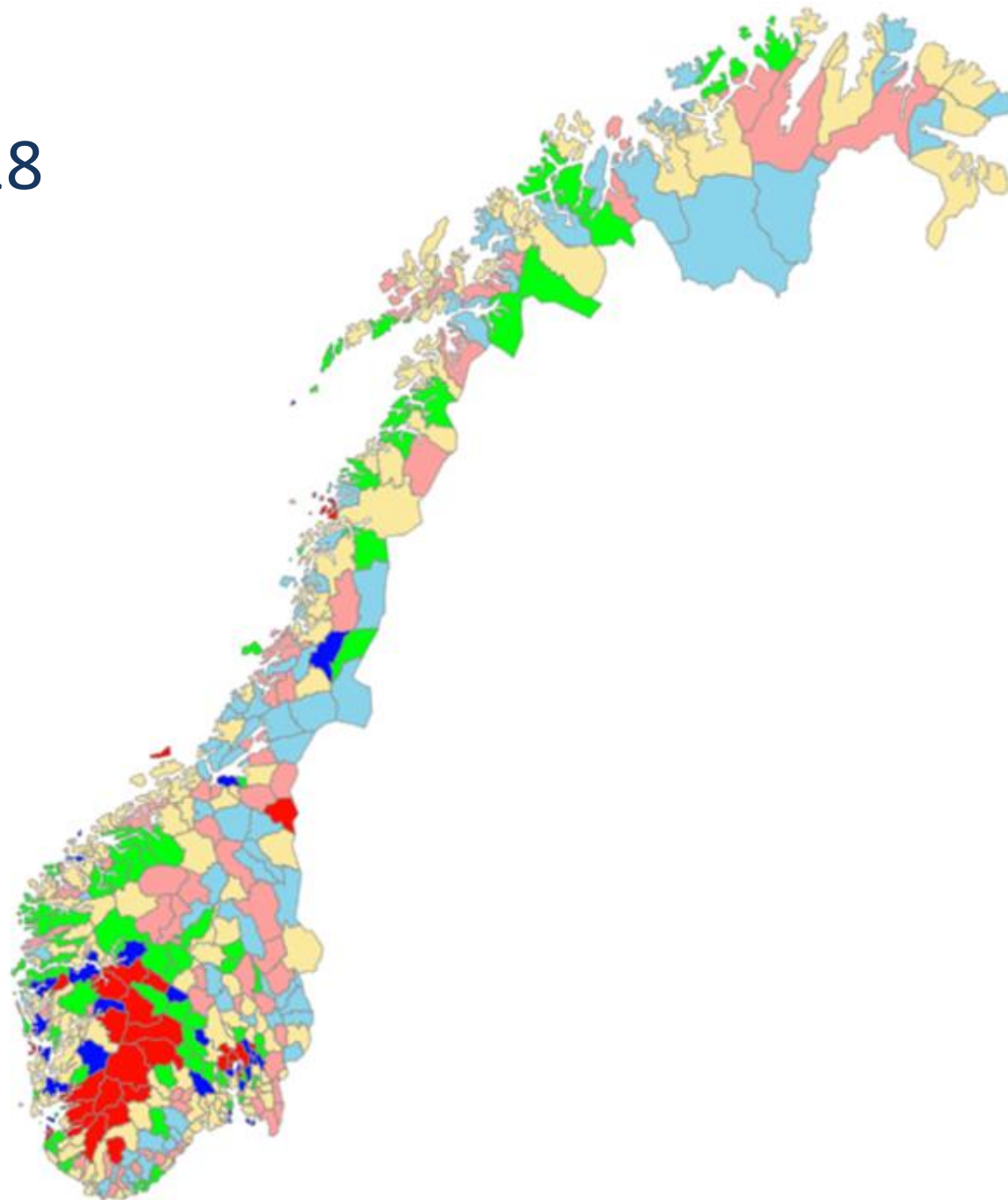
Skattenivå norske kommuner 2018

**Skatt per innbygger 2018:
30 693 kr per innbygger**

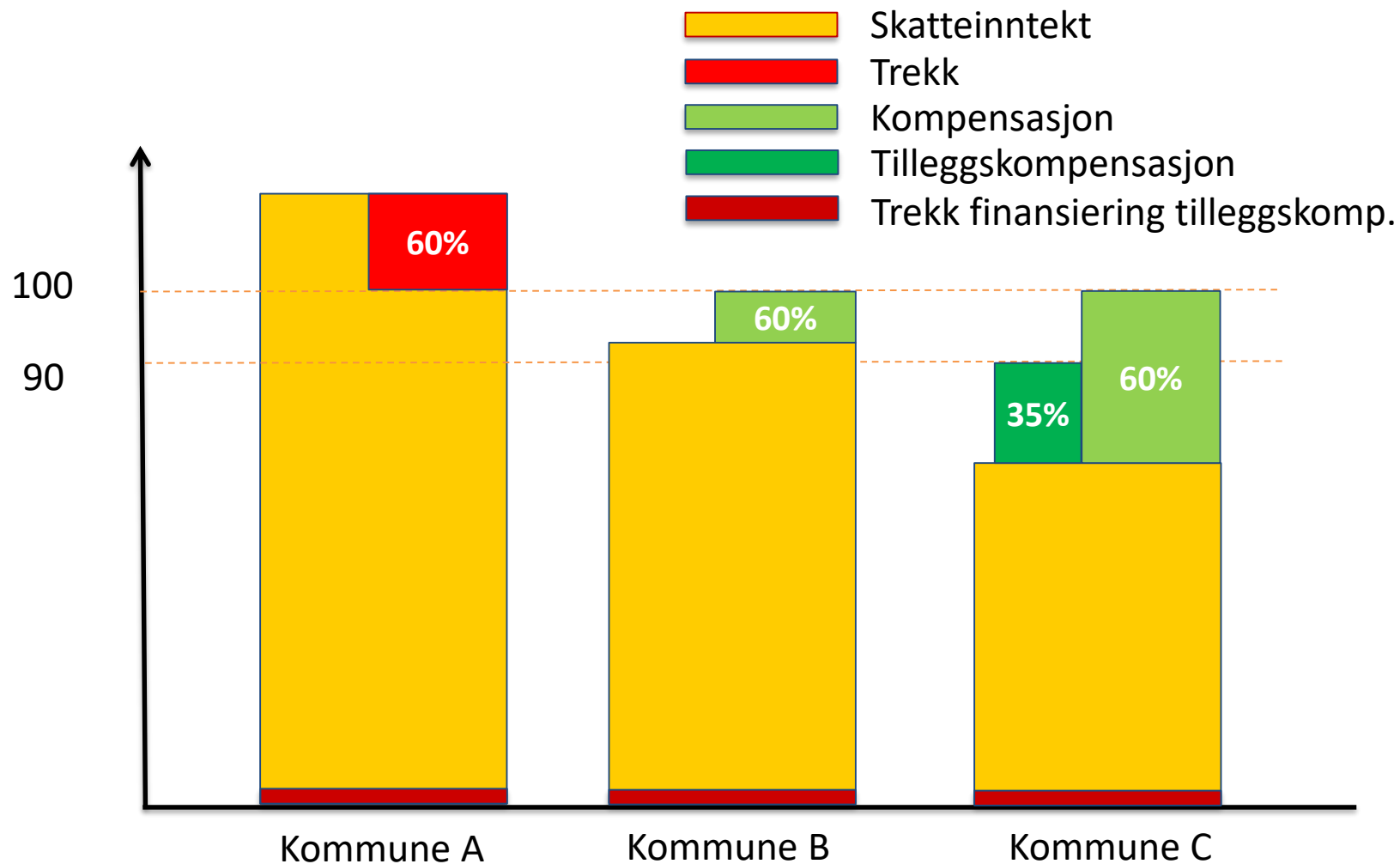
Prosent av landsgjennomsnitt

Antall

● 110-275 pst	31
● 100-110 pst	30
● 90-100 pst	74
● 80-90 pst	152
● 75-80 pst	67
● 62-75 pst	68

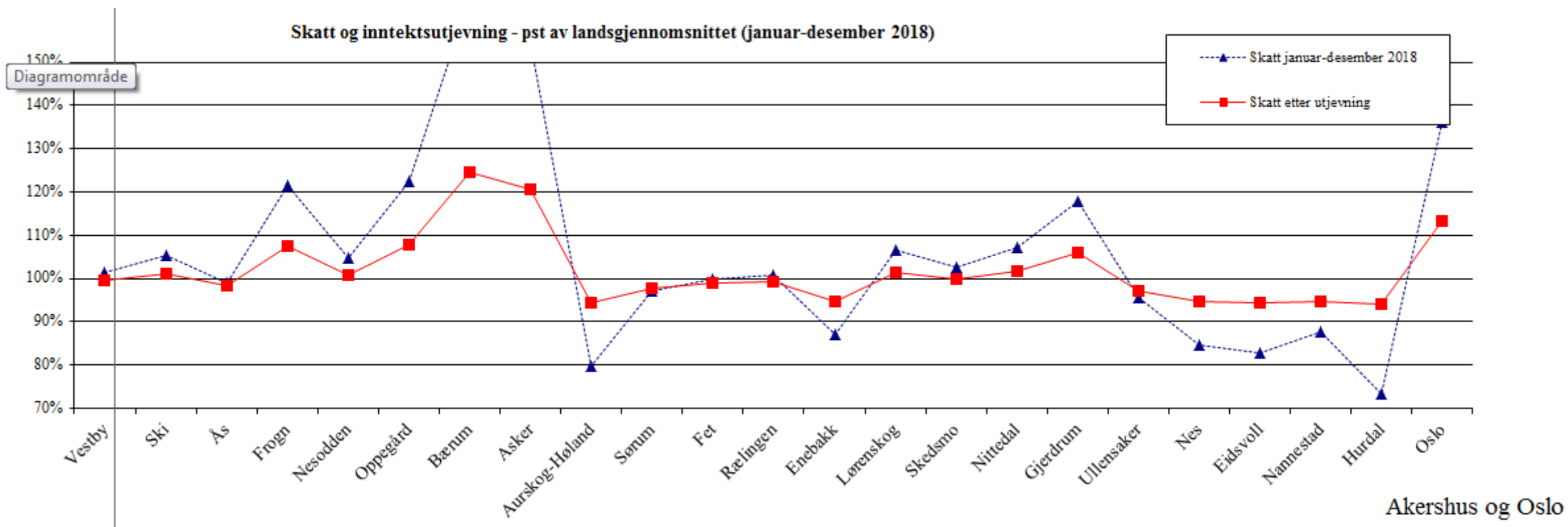

Skatteinntektene utjevnes delvis

Skatt per innbygger i pst
av landsgjennomsnitt

Skatt og inntektsutjevning 2018 – Oslo og Akershus

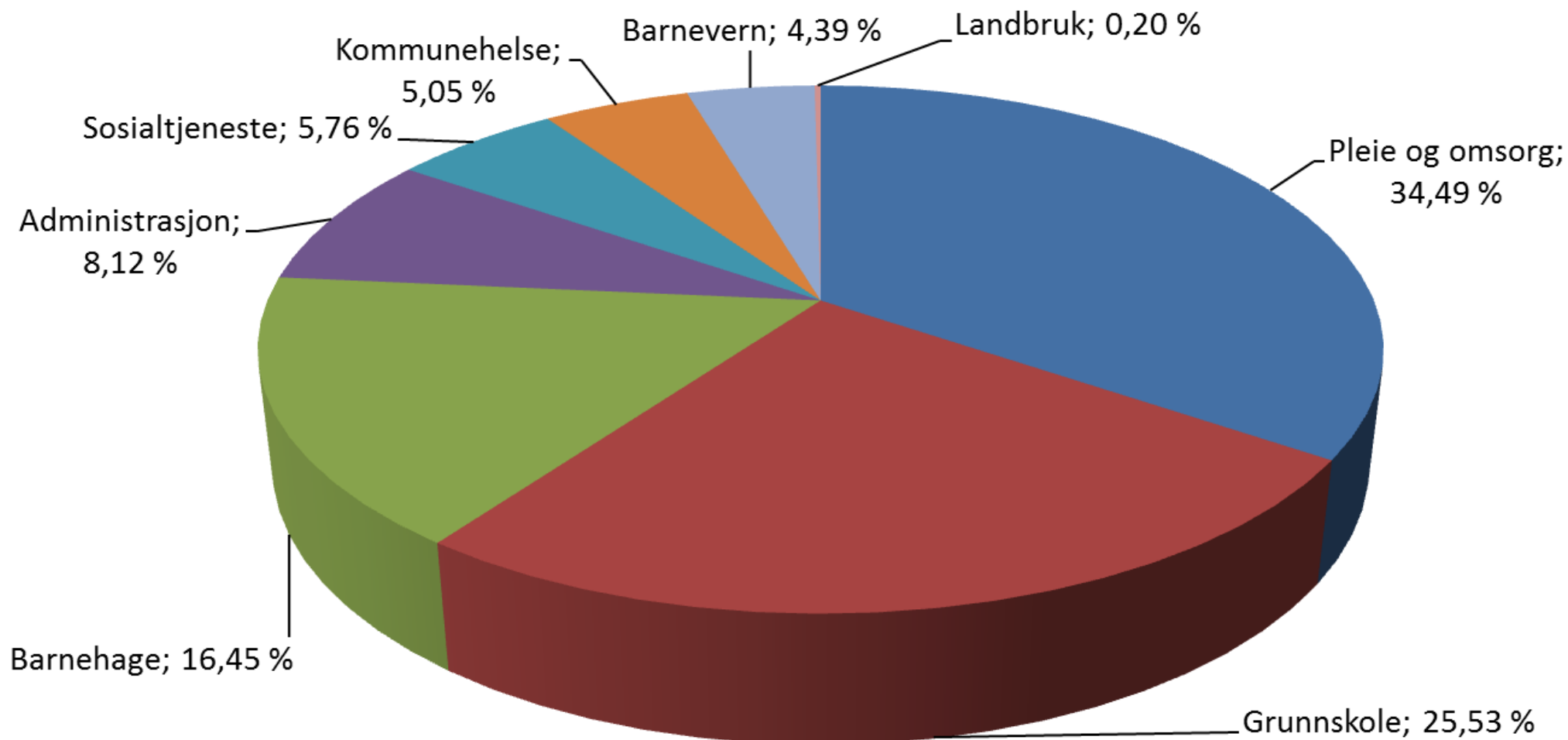
Regionalpolitiske tilskudd i inntektssystemet

- Nord-Norge og Namdalen tilskuddet
- Sør-Norgetilskudd
- Småkommunetillegg
- Veksttilskudd
- Storbytilskudd

Foto:
Unsplash/Alexander Sinn

Kommunenes utgifter til de tunge velferdssektorene i 2019

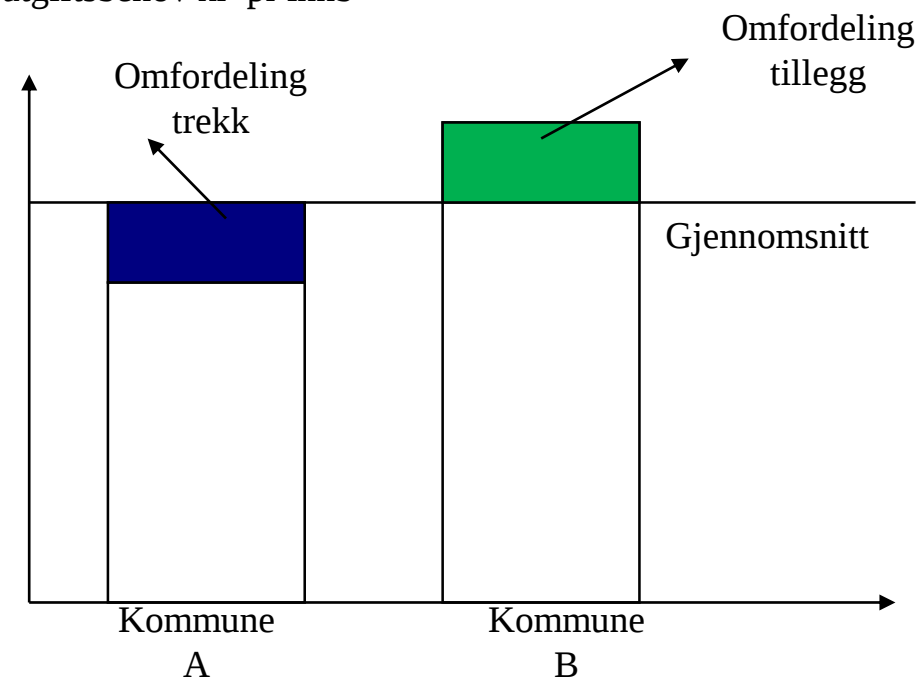

Kommunenes utgifter utjevnes

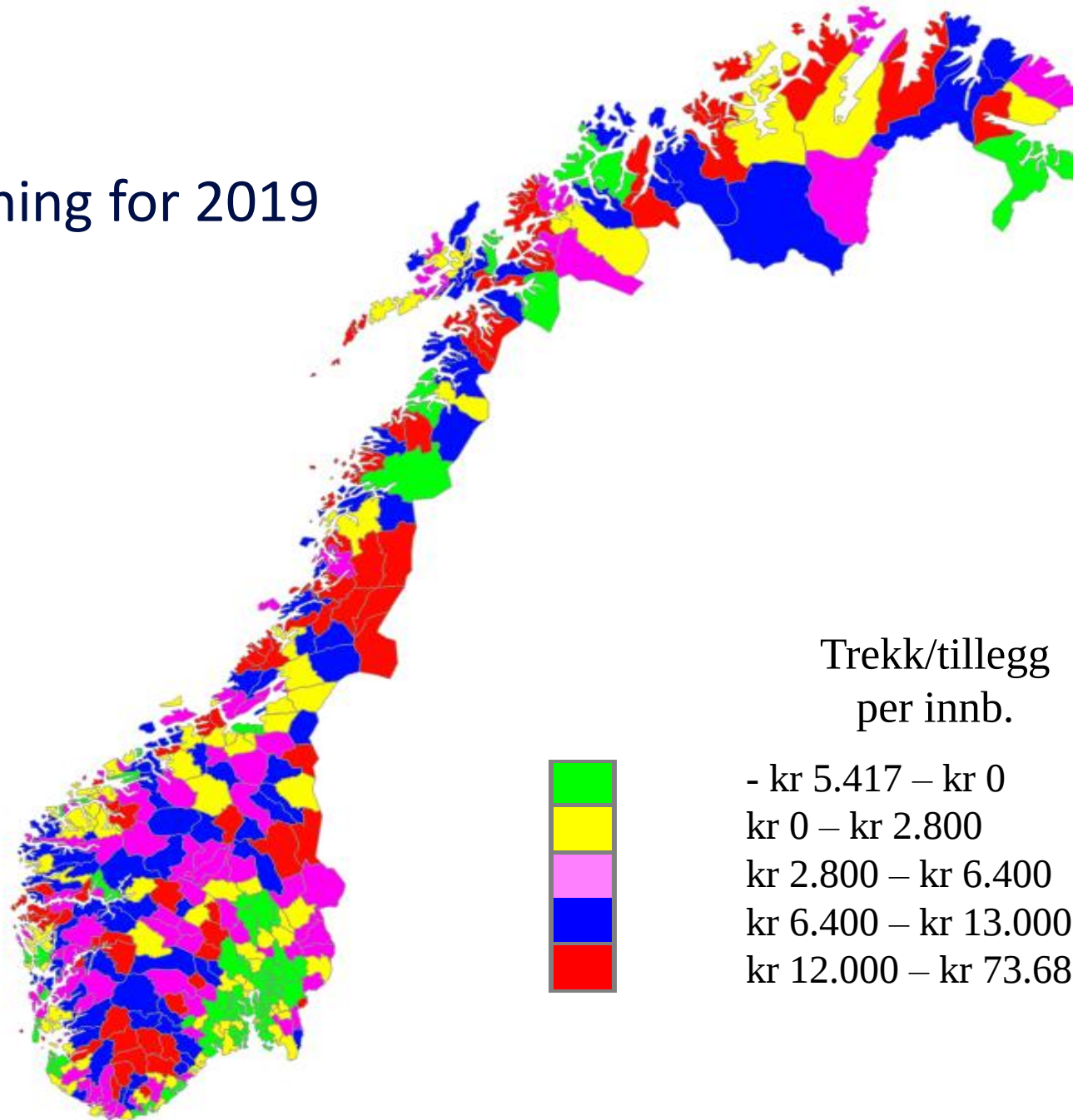
For at kommunene skal kunne gi et *likeverdig tjenestetilbud* gis det kompensasjon for:

- Forskjeller i alderssammensetningen hos innbyggerne, for eksempel antall barn i skolepliktig alder eller eldre over 90 år
- Sosioøkonomiske forhold, som for eksempel antall uføre, lavinntektsfamilier, aleneboende innbyggere, dødelighet osv
- Strukturelle forhold, som for eksempel reiseavstander

Beregnet utgiftsbehov kr pr innb

Samlet utgiftsutjevning for 2019

Trekk/tillegg
per innb.

Antall
kommuner

- kr 5.417 – kr 0

85

kr 0 – kr 2.800

86

kr 2.800 – kr 6.400

81

kr 6.400 – kr 13.000

87

kr 12.000 – kr 73.682

86

Inntektssystemets tosidighet

- Likeverdige tjenester til alle innbyggere
  - Utjevning av forskjeller i befolkningssammensetningen
  - Utjevning av kostnader ved å yte tjenestene

} Gir mindre forskjeller
- Regionalpolitiske målsettinger
  - Bosetting
  - Næringsliv

} Gir større forskjeller

Foto: Shutterstock

Andre inntekter

- Eiendomsskatt utgjør omlag 14 mrd. kroner
  - Kommunen står fritt i hvordan disse inntektene benyttes og denne utjevnes ikke
- Andre produksjonsskatter utgjør om lag 700 mill. kr
  - Konesjonsavgift og hjemfallsinntekt
  - Havbruksfond

Foto: ScanStockPhoto

Økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap,
årsberetning, finansielle måltall, reglement,
ROBEK

Hvordan styres økonomien i en kommune?

- Ny kommunelov lister opp noen krav
  - Ivareta den økonomiske handleevnen
  - Forvalte midler og gjeld som ikke innebærer vesentlig finansiell risiko
- Hva kommunestyret selv skal vedta:
  - Økonomiplan og årsbudsjett
  - Årsregnskap og årsberetning
  - Finansielle måltall for utviklingen av kommunens økonomi
  - Regler for økonomiforvaltningen (økonomireglement)
  - Regler for finans- og gjeldsforvaltningen (finansreglement)

Foto: ScanStockPhoto

Hvordan bruke de økonomiske verktøyene?

- Økonomiplan
- Årsbudsjett
- Årsregnskap og årsberetning
- Finansforvaltning

Årsberetningen og
årsregnskapet er to av de
viktigste hjelpemidlene dere
har når neste års budsjett
skal legges.

Kommunestyret og fylkestinget skal hvert år vedta en økonomiplan

- Minst de fire neste årene
- Rulleres hvert år
- Balanse, realistisk, fullstendig
- Deles inn i:
  - Driftsdel
  - Investeringsdel
- Kan inngå eller utgjøre kommuneplanens handlingsdel
- Formannskapet eller fylkesutvalget innstiller til vedtak

RØROS KOMMUNE

ØKONOMIPLAN 2019-2021

ÅRSBUDSJETT 2018

Kommunestyret og fylkestinget skal hvert år vedta et årsbudsjett

- Bindende
- Skal vise prioriteringene og bevilgninger
- Balanse, realistisk, fullstendig
- Skal angi hvor mye lån som skal tas opp i løpet av året
- Deles inn i:
  - Driftsdel
  - Investeringsdel
- Formannskapet eller fylkesutvalget innstiller til vedtak

RØROS KOMMUNE SITT ÅRSBUDSJETT 2018
OG ØKONOMIPLAN 2019-2021 UTE PÅ
OFFENTLIG HØRING

Kommunebudsjettet består av to deler:

DRIFTSBUDSJETT

- Alle løpende inntekter og innbetalinger i året.
- Løpende inntekter og innbetalinger avsatt i tidligere budsjettperioder som planlegges anvendt i årsbudsjettet.
- Anvendelsen (bruken) av midler som er nevnt i punktene overfor.
- Det inngår også avskrivninger uten resultat effekt

INVESTERINGSBUDSJETTET

- Bruk av lånemidler.
- Inntekter og innbetalinger knyttet til investeringsprosjekter
- Øvrige inntekter og innbetalinger som ikke er løpende.
- Tidligere avsatte innbetalinger.
- Rammer for utlån, forskuttering og tiltak av investeringsmessig karakter dekkes inn ved inntekter som nevnt under punkt 1-4.

Driftsmidler kan overføres til investeringsbudsjettet, men ikke motsatt

Årsregnskap og årsberetning

- Årsregnskap
  - Driftsregnskap, investeringsregnskap, balanse
  - Vedtas senest innen utløpet av juni året etter
  - Angi hvordan eventuelt merforbruk kan dekkes inn
- Årsberetning
  - Kommunens eller fylkeskommunens utvikling og økonomiske stilling
  - Økonomisk handleevne
  - Måloppnåelse
  - Etisk standard
  - Kjønnslikestilling
  - Vedtas av kommunestyret/fylkestinget

Lokal handlingsregel

Kommunestyret og fylkestinget skal vedta mål for den økonomiske utviklingen

- Eksempler:
  - Netto driftsresultat
  - Gjeldsgrad
  - Fondsreserver

Formålet med dette er å oppnå en forsvarlig langsiktig økonomisk utvikling

Foto: ScanStockPhoto

Kommunestyret og fylkestinget skal vedta et økonomireglement

Økonomireglement for Sveio kommune

Trøndelag fylkeskommune

Dokumentnr.: 201835847-13

Økonomireglement for Trøndelag fylkeskommune

Økonomireglementet er vedtatt av fylkestinget den 25. april 2018, i sak 54/18, i medhold av kommunelovens §§ 44 – 50 med tilhørende forskrifter.

Økonomireglementet gjelder for Trøndelag fylkeskommune som rettssubjekt. Reglementet fastsetter fylkestingets myndighet, delegasjon av myndighet til andre folkevalgte organer og til fylkesrådmannen. Fylkestinget vedtar selv endringer i økonomireglementet.

1. Fylkestinget

1.1 Fylkestinget vedtar fylkeskommunens årsbudsjett og økonomiplan og endringer i disse, i medhold av kommunelovens §§ 44-47 med forskrifter.

Fylkestinget vedtar årsbudsjettet etter de minimumskrav som følger av lov og forskrifter. Inntektsiden i drifts- og investeringsbudsjettet spesifiseres i henhold til forskrift, i budsjettskjema 1A og 2A. Bevilgningene i driftsbudsjettet gis som netto driftsrammer per tjenesteområde i budsjettskjema 1B. Bevilgningene i investeringsbudsjettet fordeles brutto på ulike prosjekter/rammer i budsjettskjema 2B. Fylkestingets mål, prioriteringer og forutsetninger for bevilgningene går fram av tekstdelen av årsbudsjett- og økonomiplandokumentet, og er sammen med bevilgningene bindende for underordnede organer. Fylkestingets myndighet i avsnitt 1.1. kan ikke delegeres videre.

1.2 For øvrig kan fylkestinget delegerer myndighet til andre politiske organer og til fylkesrådmannen.

ROBEK

Kommuneloven fastsetter kriterier for innmeldelse:

- Budsjett og økonomiplan er vedtatt med et merforbruk
- Regnskap, budsjett eller økonomiplan viser at inndekningen av et merforbruk skal dekkes inn over flere enn to år etter at merforbruket oppsto
- Regnskapet viser at det er et oppsamlet merforbruk som er større enn tre prosent av driftsinntektene
- Årsbudsjettet eller økonomiplanen ikke er vedtatt innen de fristene som er fastsatt i loven

Kommunen eller fylkeskommunen plikter å vedta en tiltaksplan for å sikre økonomisk balanse

Hvordan finne det økonomiske handlingsrommet

Hvordan få et økonomisk handlingsrom

Inntektene må være større enn utgiftene!

Foto: Shutterstock

God økonomistyring

- Hva skal tilbys av tjenester, og hvordan?
- Hvor mye skal produseres og til hvilken kvalitet?
- Nye måter å løse utfordringene på?
- Hvem skal tilby tjenestene?
- Hvem skal få tjenestene?
- Når og til hvilken mengde?
- Hvem skal betale og hvordan?
- Hvem skal bestemme dette?

Foto: ScanStockPhoto

Økonomistyring er viktig på godt og vondt

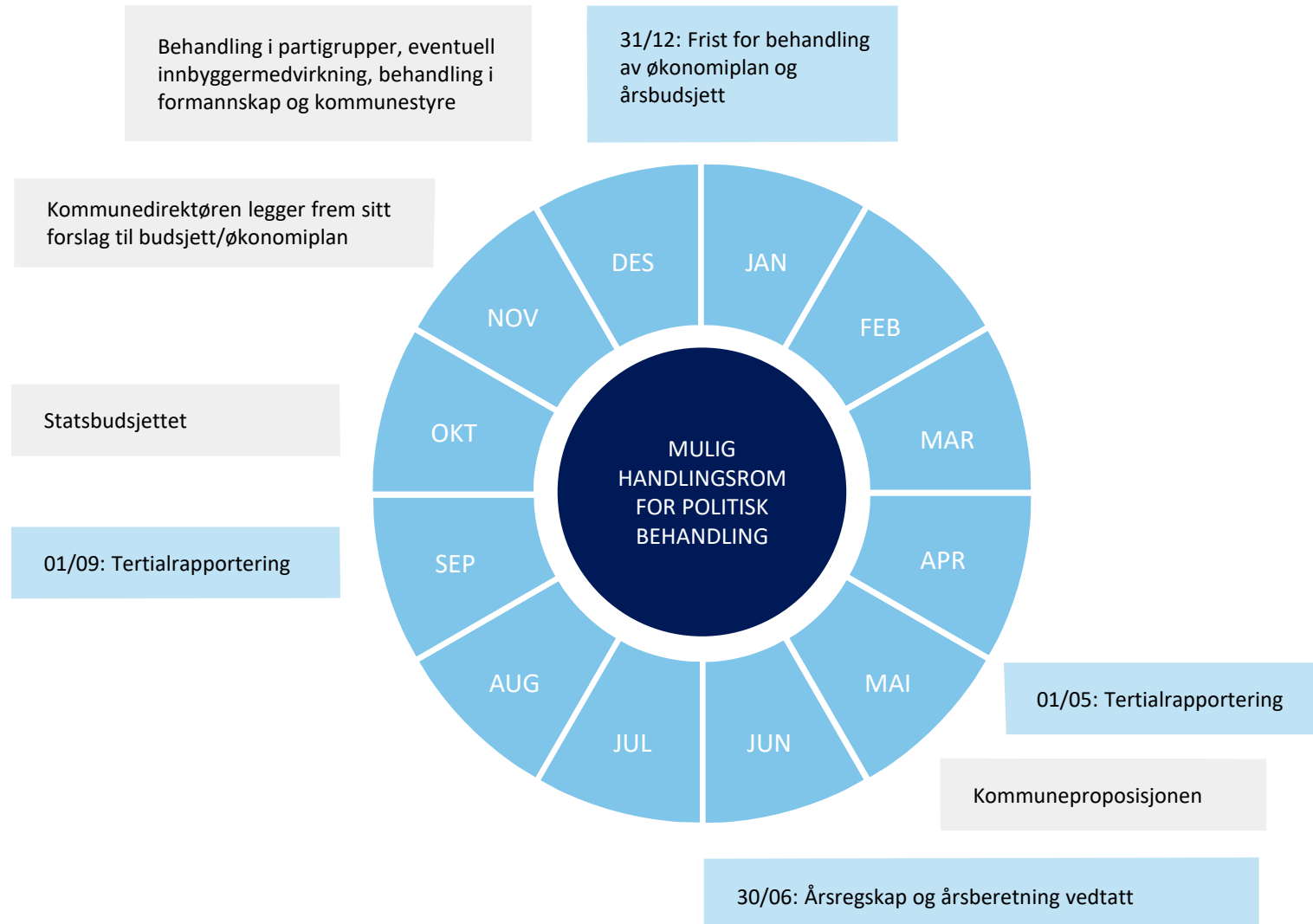

- Økt politisk handlingsrom - på kort og lang sikt
- Oversikt og kontroll over ressursene
- Tilpasning av ressursbruken etter endrede rammevilkår
- Effektiv utnyttelse av ressursene
- Økt medarbeidertilfredshet

- Tap av handlingsrom - økonomien overstyrer politikken
- Manglende oversikt over kommunens ressursbruk
- Ressursbruk basert på slik det var før
- Ineffektiv utnyttelse av ressursene
- Byråkratisering – møter og planlegging uten resultater

Hvordan finne det økonomiske handlingsrommet

Noen gode råd for en god budsjettprosess

- Vedta et årshjul
- Sett av tid
- Er dokumentene forståelige?
- Se årsberetning, regnskap og budsjett/økonomiplan i sammenheng
- Følg med på hvordan det går i forhold til det vedtatte budsjettet
- Bli enige om faste rutiner for eventuelle budsjettjusteringer
- Ved behandling av fjorårets regnskap, legg inn føringer for neste års budsjett
- Vurder å samle saker som har konsekvenser for budsjettet til noen få møter i året
- Vedta politiske føringer tidlig i prosessen
- Husk kobling mot kommuneplanens samfunnsdel